

ในจูฬเวทลลสูตร จริงๆแล้วเป็นพุทธภาษิต เพราะในตอนท้ายของพระสูตร ท่านวิสาขอุบาสกได้ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าหากถามคำถามนี้กับพระองค์ พระองค์ก็จะทรงตอบเหมือนนางธรรมทินนา เป็นการรับรองคำตอบแล้ว

อุปทานชั้นที่ ๕ = สักกายะ

รูปชั้นที่ เหมือนฟองน้ำ
เวทนาชั้นที่ เหมือนต่อน้ำ
สัญญาชั้นที่ เหมือนหย็บแดด
สังขารชั้นที่ เหมือนต้นกล้วย
วิญญาณชั้นที่ เหมือนนกกมายากล

อุปาทานสร้างชั้นที่

อุปาทานชั้นที่ เกิดขึ้นครั้งแรก มาจากอวิชชา ตัณหา
อุปาทาน จึงเรียกว่า เป็นอารมณ์ เป็นที่ตั้ง อุปาทานสร้างมา

ภวนิกันตัก โลกขวนะ อุปาทานเกิดมายึดชั้นที่ ๕

อริยมรรคมีองค์ ๘

ไม่เป็นทุกขสัจจะ ทั่วๆที่มีไตรลักษณ์ แต่เป็น
มรรคสัจจะ เรียกว่า **ทุกขธรรม** คือธรรมที่เป็น
ทุกข์

อริยมรรคเกิดขึ้นเพื่อไปประชุมกันใน โลกุตตร
จัดเป็นสังขารชั้นที่ แต่**ไม่เป็นอุปาทานชั้นที่**
อุปาทานเอื้อไม่ถึงเพราะเป็น โลกุตตรธรรม



นิพพาน เป็นอสังขตธรรม ไม่มีปัจจัยประชุมปรุงแต่ง

คำถาม บุพภาคของมรรค เป็นทุกขสังขจะใช่หรือไม่

ในสติปัฏฐาน ที่พูดถึง ความเพียร สติ สัมมาสังกัปปะ ทั้งหมด
นัยยะนั้นท่านสอนถึงมรรคเบื้องต้น เป็นบุพภาคของมรรคที่ควรเจริญ
และฝึกให้เกิดขึ้น จัดว่าเป็นทุกขเพราะควรรอบรู้ไปด้วย ควรเจริญด้วย

แต่ในปัจจุบันที่ลลสูตรนี้ท่านหมายความว่ามรรคเบื้องต้นที่ประชุม
ในอริยมรรค



จริงๆแล้ว ตัณหา อวิชชา อุปาทานทั้งหลาย ท่านชี้ตัณหาเป็น
สมุทยสังขจะ ควรละ
ในขณะที่เดียวกันต้องรอบรู้ด้วย เพราะเป็นหนึ่งในอุปาทานชั้น
เป็นหนึ่งในทุกขสังขจะด้วย
ต้องรอบรู้ด้วย ต้องละด้วย ปิดไม่ให้กิเลสเหล่านี้ขึ้นมาด้วย

คำถาม ต้องแคไหนจึงจะเรียกว่าฉลาด ในธรรมของสัตว์บุรุษ

ถ้าพระพุทธเจ้าพูดว่า รูปชั้น ๕ เวทนาชั้น ๕ สัญญาชั้น ๕ สังขารชั้น ๕ วิญญาณชั้น ๕ ก็ต้องไปเข้าใจจริงๆว่าเป็นกระแสชีวิต เป็นชั้น ๕ ที่เกิดขึ้น

การเห็นแต่ละครั้ง อุปาทานชั้น ๕ เกิดขึ้นจริงๆ เช่น
จักขุปสาท เป็นรูปชั้น ๕
รูปารมณฺ์ เป็นรูปชั้น ๕
เวทนาที่เกิดขึ้น เป็นเวทนาชั้น ๕
สัญญาที่เกิดขึ้น เป็นสัญญาชั้น ๕
เจตสิกที่เหลือ เป็นสังขารชั้น ๕

การเห็นแต่ละครั้งคือกองของชั้นที่เกิดขึ้น ทางจักขุทวาร
การได้ยินแต่ละครั้ง ก็อุปาทานชั้น ๕ ทางโสตทวารบ้าง
การได้กลิ่นแต่ละครั้ง ก็อุปาทานชั้น ๕ ทางฆานทวาร
การลิ้มรสแต่ละครั้ง ก็อุปาทานชั้น ๕ เกิดทางชีวหาทวาร
การสัมผัสทาง โผฏฐัพพารมณฺ์แต่ละครั้ง ก็อุปาทานชั้น ๕ เกิดทางกายทวาร
การคิดอดีต อนาคต ปัจจุบัน ก็อุปาทานชั้น ๕ เกิดทางมโนทวาร



การฉลาดในธรรมของสัตว์บุรุษ ต้องสืบค้นจากหยาบๆเข้าไป
ค้นหาเวลาจะเกิดก็อาศัยตา อาศัยจักขุปสาท รูปารมณฺ์ จักขุสัมผัส
จักขุสัมผัสสชาเวทนา รูปค้นหาเกิดขึ้น รูปสัญญา รูปวิตก รูป
วิจารณ์ เกิดขึ้น สิ่งต่างๆเหล่านี้ต้องไปรอบรู้ เพื่อจะปิดโอกาสไม่ให้
ค้นหาเกิดขึ้น เมื่อเข้าใจความจริงแล้วว่าไม่ใช่สัตว์ บุคคล อัตตา
ตัวตน เป็นแต่สภาวะธรรมจริงๆ



ปัญญาที่เข้าไปเห็นความจริง สติที่เกิดขึ้น ความเพียรสร้างสรรค์ที่เกิด
ขึ้น เป็นตัวปิดโอกาสไม่ให้ความกำหนัด ความขัดเคือง ความ
มัวเมาลุ่มหลง เกิดขึ้นจากการเห็นการได้ยิน

คนบางคนฟังธรรมะแล้วเข้าใจเร็ว บางคนเข้าใจช้า เพราะอะไร

คนที่ไม่มีความสนใจในการฟัง จะเข้าใจช้า
คนที่มีสมาธิแต่ปล่อยให้ภวังค์ลากยาว จะเข้าใจช้า
คนที่จดจ่อไม่หลงภวังค์นาน รีบขึ้นสู่ชวณะเพื่อฟังให้เข้าใจ
ติดต่อกัน จะเข้าใจเร็ว

คนบางคนอยากลองภวังค์นานๆ ฟังเพลินๆ หลับเมื่อไหร่ก็ได้
หลงภวังค์ยาว พอขึ้นมาแล้วต่อไม่ติด

ภาวะที่มีอารมณ์หนึ่งเดียว จิตเป็นกุศลสมาธิ
หมายถึงการใส่ใจให้ติดต่อกันและต่อเนื่อง

จตุตถฌาน ลมหายใจดับ ทำไมร่างกายจึงอยู่ได้

ลมหายใจเข้า ลมหายใจออกเป็นกายสังขาร ปปรุงแต่งกาย

ภาวะที่จิตตั้งมั่น ในขณะนั้นไม่ต้องอาศัยกายคือลมหายใจเข้า ออกไปซ่อมแซม จิตใช้พลังงานน้อยที่สุดเพราะอยู่ในภาวะสงบที่สุด เยือกเย็นที่สุด

อากาศาสนัญญาตนะ วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เนวสัญญานาสัญญาตนะ ไม่ต้องพูดถึง ไม่มีลมหายใจอยู่แล้ว
เพราะยิ่งละเอียดกว่าจตุตถฌาน

เรื่องสัญญาเวทียติโรธ

[๕๑๐] วิ. ข้าแต่พระแม่เจ้า ก็การเข้าสัญญาเวทียติโรธ เป็นอย่างไร?

ธ. ดุกรวิสาชะผู้มีอายุ ภิกษุผู้เข้าสัญญาเวทียติโรธ มิได้มีความคิดอย่างนี้ว่า เราจักเข้าสัญญาเวทียติโรธ ว่าเรากำลังเข้าสัญญาเวทียติโรธอยู่ ว่าเราเข้าสัญญาเวทียติโรธแล้ว ก็แต่ความคิดอันนำเข้าไปเพื่อความเป็นอย่างนั้น อันท่านให้เกิดแล้วตั้งแต่แรก.

การเข้าสัญญาเวทียติโรธ เป็นอย่างไร?

ข้อนี้เป็นการถามภุมิธรรมของพระนางธรรมทินนา เพราะบุคคลที่จะเข้าสัญญาเวทียติโรธได้ต้องเป็นพระอนาคามี หรือพระอรหันต์ ที่ได้ฉานสมาบัติ ๘ เท่านั้น

วิ. ข้าแต่พระแม่เจ้า ก็เมื่อภิกษุเข้าสัญญาเวทียติโรธ ธรรม คือ กายสังขาร วจิตสังขาร จิตตสังขาร อย่างไหน ย่อมดับไปก่อน?

ธ. ดุกรวิสาชะผู้มีอายุ เมื่อภิกษุเข้าสัญญาเวทียติโรธ วจิตสังขารดับก่อน ต่อจากนั้น กายสังขารก็ดับ จิตตสังขารดับทีหลัง.

เมื่อเข้าสัญญาเวทียติโรธ ธรรมเหล่าใดดับก่อน?

ลำดับฉานสมาบัติ คนที่จะเข้านิโรธสมาบัติ ต้องเข้าปฐมฉานก่อน ออกจากปฐมฉาน พิจารณาปฐมฉานจิต เจตสิก ที่ดับไปแล้ว โดยความเป็นไตรลักษณ์

เวลาเข้าปฐมฉาน ดับนิเวรณธรรม **จะไม่ได้ยินเสียง**

ต่อมาเข้าทุติยฉาน ละวิตกวิจารณ์ ไม่มีปัจจัยในการเปล่งวจาแล้ว **วจิตสังขารดับ** ออกทุติยฉาน พิจารณาทุติยฉานจิต เจตสิกที่ดับไปแล้ว โดยความเป็นไตรลักษณ์

เข้าตติยฉาน ออกตติยฉานพิจารณาตติยฉานจิต เจตสิกที่ดับไปแล้ว โดยความเป็นไตรลักษณ์

เข้าจตุตถฉาน ลมหายใจดับ **กายสังขารดับ**

ออกจตุตถฉาน พิจารณาจตุตถฉานจิต เจตสิกที่ดับไปแล้ว โดยความเป็นไตรลักษณ์

เข้าอาคารสามัญจายตน วิญญาณัญจายตนตามลำดับ

เข้าอาภิญญัญจายตน ออกจากอาภิญญัญจายตนฉานแล้วไม่ต้องพิจารณาอาภิญญัญจายตน โดยความเป็นไตรลักษณ์แต่เปลี่ยนมาอธิฐานจิตที่จะเข้าอยู่ในนิโรธสมาบัติ แล้วกลับเข้าเนวสัญญานาสัญญายตนะ

เมื่อเข้าเนวสัญญานาสัญญายตนะ ได้ ๒ ขณะ จิต เจตสิก จิตตชรูปดับ
จิตตสังขารดับที่นิโรธสมาบัติ

เมื่อสัญญาและเวทนาดับ จิตดับด้วย สังขารดับด้วย
เมื่อกลุ่มนามธรรมดับ จิตตชรูปก็ดับด้วย
เหลือ กัมมชรูป อาหารรูป อุดุชรูป

ขั้นที่ ๕ บางส่วนดับ ตามจำนวนวันที่ทำอธิฐานแต่ไม่เกิน ๗ วัน



สรุปว่า นิโรธสมาบัติ วจีสังขารดับก่อน ตามมาด้วย กายสังขาร และจิตตสังขาร

อธิฐานวิธีของนิโรธสมาบัติวิธี

๑. นานาพันธวิโกปนะ อธิฐานว่า ขอบริหารต่าง ๆ ของข้าพเจ้า จงพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง
๒. สังฆปริมาณนะ อธิฐานว่า หากสงฆ์ประชุมพร้อมกัน ต้องการพบตัวข้าพเจ้าใคร ขอให้สามารถออกจากนิโรธสมาบัติได้ทันที
๓. สัตถูปกโกสนะ อธิฐานว่า ถ้าหากว่า พระบรมศาสดามีพระประสงค์เรียกหา ขอให้สามารถออกจากนิโรธสมาบัติได้ทันที (เฉพาะในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่)
๔. อัครานปริงเจตะ อธิฐานกำหนดเวลาในการเข้าอยู่ในนิโรธสมาบัติว่าจะอยู่นานสักเท่าไร พร้อมทั้งพิจารณาอายุสังขารของตนว่า จะตั้งอยู่ได้ถึง ๗ วันหรือไม่ ถ้าจะต้องตายก่อน ๗ วัน ก็จะไม่เข้านิโรธสมาบัติ หรือเข้าน้อยกว่า ๗ วัน เพื่อทำกิจเตรียมตัวก่อนปรินิพพาน มีการกราบพูลลาสมเด็จพระบรมศาสดาและลาพระอุปัชฌาย์อาจารย์ ตลอดจนถึงเพื่อนสหธรรมิก เป็นต้น

วิ. ข้าแต่พระแม่เจ้า ก็การออกจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นอย่างไร?

ธ. ดูกรวิสาขะผู้มีอายุ ภิกษุผู้ออกจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ มิได้มีความคิดอย่าง-
*นี้ว่า เรากำลังออกจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ ว่าเรากำลังออกจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติว่าเร
ออกจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติแล้ว ก็แต่ความคิดอันนำเข้าไปเพื่อความเป็นอย่างนั้น อัน
ท่านให้เกิดแล้วแต่แรก.

วิ. ข้าแต่พระแม่เจ้า ก็เมื่อภิกษุออกจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ ธรรมคือกายสัง-
*ขาร วจีสังขาร จิตตสังขาร อย่างไหน เกิดขึ้นก่อน.

ธ. ดูกรวิสาขะผู้มีอายุ เมื่อภิกษุออกจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ จิตตสังขารเกิด
ขึ้นก่อน ต่อจากนั้น กายสังขารก็เกิดขึ้น วจีสังขารเกิดขึ้นทีหลัง.

เมื่อออกจากสัญญาเวทยิตนิโรธ ธรรมเหล่าใดเกิดก่อน?

จิตตสังขารเกิดก่อน ต่อมาเป็นกายสังขาร และ วจีสังขาร

๑๗. เมื่อกระทำบุพพกิจในสัมปทา ๔ อย่างเสร็จแล้ว ก็เข้าเนวสัญญานา
สัญญายตนณาน ต่อจากนั้น นิโรธสมาบัติวิธิ ย่อมเกิดขึ้น ดังนี้

นิโรธสมาบัติวิธิ น ท ม ปรี อ น โค เบน น ว จิตเจตสิกและจิตตชรูปดับ ผ ภา ภา

ผลจิตของพระอนาคามี
หรือพระอรหันต์

๑๘. เมื่อครบกำหนดเวลาที่อธิษฐานไว้แล้ว ก็จะออกจากนิโรธสมาบัติเอง
ผลจิตของพระอนาคามี หรือ พระอรหันต์ จะเกิดขึ้น ๑ ขณะ ก่อนแล้ว
ต่อจากนั้น ภาวังคจิต เจตสิก และจิตตชรูป ย่อมปรากฏขึ้นตามปกติ

วิ. ข้าแต่พระแม่เจ้า ก็ผัสสะเท่าไร ย่อมถูกต้องภิกษุผู้ออกแล้วจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ?

ธ. ดุรวริสาชะผู้มีอายุ ผัสสะ ๓ ประการ คือ ผัสสะชื่อสัญญาตะ (รู้สึกว่าง)
ผัสสะชื่ออนิมิตตะ (รู้สึกว่ามีนิมิต) และผัสสะชื่ออัปณิหิตตะ (รู้สึกว่ามีที่ตั้ง) ย่อม
ถูกต้องภิกษุผู้ออกแล้วจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ.

วิ. ข้าแต่พระแม่เจ้า ก็ภิกษุผู้ออกแล้วจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ. มีจิตน้อมไปใน
ธรรมอะไร โอนไปในธรรมอะไร เอนไปในธรรมอะไร?

ธ. ดุรวริสาชะผู้มีอายุ ภิกษุผู้ออกแล้วจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ มีจิตน้อมไปใน
วิเวก โอนไปในวิเวก เอนไปในวิเวก.

ผัสสะเท่าไร? ย่อมถูกต้องภิกษุผู้ออกแล้วจากสัญญาเวทยิตนิโรธ?

ผลจิต รับนิพพานเป็นอารมณ์ เมื่อรับนิพพานเป็นอารมณ์ เป็นนิพพาน
กลุ่มไหน

ภิกษุบางท่าน หรือพุทธบริษัทบางท่านที่ออกจากนิโรธสมาบัติ บาง
ท่านน้อมไปใน สัญญาตนิพพาน บางท่านน้อมไปในอนิมิตตนิพพาน
บางท่านน้อมไปอัปณิหิตนิพพาน จึงมีการกระทบพระนิพพานได้ ๓
ประการ

ขึ้นกับอรรถยาศัยของภิกษุนั้น

สัญญาตนิพพาน ปัญญาที่เห็นด้วยความเป็นของสัญญา จะได้สัมผัสสัญญาตนิพพาน อนัตตานุปัสสนา

อนิมิตตนิพพาน ปัญญาที่เห็นด้วยความไม่เที่ยง จะได้สัมผัสอนิมิตตนิพพาน อนิจจานุปัสสนา

อัปณิหิตนิพพาน ปัญญาที่เห็นด้วยความเป็นทุกข์ จะได้สัมผัสอัปณิหิตนิพพาน ทุกขานุปัสสนา

คำถาม ทำไมพระสูตรนี้ไม่พูดถึง ปุญญาภิสังขาร อปุญญาภิสังขาร อาเนญชาภิสังขาร

เพราะไม่ได้ถามเรื่องสังขารตามนัยยะของปฏิจสมุปบาท
แต่ถามตามนัยยะของการหยั่งลงในอริยสัจ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ
มรรค

สักกายะ

สักกายสมุทฺถ

สักกายนิโรธ

สักกายนิโรธคามินีปฏิปทา

และพูดเพื่อต้องการสืบค้นเกี่ยวกับ กายสังขาร วจีสังขาร จิตต
สังขาร